

РЕЙ БРЕДЪРИ КОСМОНАВТЪТ

Превод от английски: Венцислав Божилов, 2008

chitanka.info

Електрическите светулки се рееха над тъмната коса на мама и осветяваха пътя ѝ. Стоеше на прага на спалнята си и гледаше към мен, докато отивах към потъналия в тишина хол.

— Този път *ще ми помогнеш* да го задържим тук, нали? — попита тя.

— Ще опитам — отвърнах.

— Моля те. — Светулките хвърляха стрелкащи се точки светлина по бялото ѝ лице. — Този път не бива отново да заминава.

— Добре — казах след кратко мълчание. — Но от това няма да излезе нищо. Безполезно е.

Тя се отдръпна и светулките затрептяха след нея на електрическите си вериги като някакво блуждаещо съзвездие, показваха ѝ пътя в тъмното.

— Въпреки това трябва да опитаме — дочух съвсем тихия ѝ глас. Други светулки ме последваха до моята стая. Когато тежестта на тялото ми прекъсна веригата в леглото, те примигнаха и изгаснаха. Бе полунощ, с мама чакахме в леглата си в разделените от мрака стаи. Леглото започна да ме люлее и да припява. Докоснах едно копче; люлеенето и песента спряха. Не исках да спя. Изобщо не исках да спя.

Тази нощ не се различаваше с нищо от хиляди други като нея. Будехме се по никое време и усещахме как прохладният въздух става горещ, усещахме огъня във вятъра или виждахме стените да пламват за миг в ярък цвят и тогава разбирахме, че *неговата* ракета е над дома ни — неговата ракета, а дъбовете се огъваха от разтърсването. И аз лежах задъхан, с широко отворени очи, а мама лежеше в своята стая. Гласът ѝ долиташе до мен по вътрешното радио:

— Усети ли го?

А аз отговарях:

— Да, той беше.

Корабът на баща ми прелиташе над градчето ни — малко градче, в което никога не кацат космически ракети, — а ние оставахме да лежим будни през следващите два часа и да мислим. „Сега татко каца в Спрингфийлд, сега е на пистата, сега подписва документите, сега е в хеликоптера, сега е над реката, над хълмовете, сега спуска хеликоптера тук, на малкото летище на Грийн Вилидж...“ И половината нощ вече е минала, а ние с мама в отделните си студени легла се ослушваме, ослушваме и ослушваме. „Сега върви по Бел Стрийт. Винаги върви...“

никога не взима такси... сега пресича парка, сега завива на ъгъла на Оукхърст, а сега..."

Вдигнах глава от възглавницата. На улицата, приближават все повече и повече, се чуват стъпки — уверени, бързи, енергични. Сега завиват към нашата къща, изкачват стъпалата на верандата. И двамата се усмихваме в прохладната тъмнина, мама и аз, когато чуваме как външната врата разпознава, отваря се, изрича тихо приветствие и се затваря...

След три часа тихо завъртях със затаен дъх месинговата дръжка на тяхната стая, пазех равновесие в мрак, обширен като пространството между планетите. Ръката ми се протегна да докосне малкото черно куфарче край леглото на родителите ми. Взех го и тихо изтичах до стаята си, мислех си: няма да ми каже, той не иска аз да зная.

И от отвореното куфарче се изля униформата му, черна като черна мъглявина, с блещукащи тук-там далечни звезди. Мачках тъмната материя с топлите си длани; усетих миризмата на Марс с дъх на желязо, а също и на Венера — аромат на зелен бръшлян, на Меркурий — миризма на сяра и огън; надушвах млечната Луна и твърдостта на звездите. Пъхнах униформата в центрофугата, която бях измайсторил тази година в училищната работилница, и включих машината. Скоро в ретортата се утаи фина прах. Поставих я под микроскопа. И докато родителите ми спяха, без да подозират нищо, докато цялата ни къща спеше, докато всички автоматични фурни и слуги и работи-чистачи тънеха в електрическа дрямка, аз се вирах в диамантените частици метеоритна прах, кометни опашки и кал от далечния Юпитер, искрящи като самостоятелни светове и притеглящи ме по тръбата със страхотно ускорение на милиарди мили в космоса.

На разсъмване, изтощен от пътешествието си и уплашен да не бъда разкрит, върнах куфарчето с униформата в спалнята им.

После заспах, но скоро се събудих от клаксона на колата за химическо чистене, която бе спряла долу в двора. Бяха дошли за униформата. Добре, че не изчаках, помислих си. Униформата щеше да бъде върната след час, изчистена от цялата си съдба и пътешествие.

Заспах отново с малката стъкленница магическа прах в джоба на пижамата, точно над сърцето ми.

Когато слязох долу, татко седеше на масата и ядеше препечена филийка.

— Как спа, Дъг? — попита той, сякаш през цялото време си е бил тук и не е отсъствал цели три месеца.

— Нормално — отвърнах.

— Ще хапнеш ли?

Натисна едно копче и масата ми приготви четири златистокафяви филийки.

Помня татко си в онзи следобед — копаеше и копаеше в градината, сякаш бе животно по следите на нещо. Дългите му ръце се движеха чевръсто, засаждаха, отъпкваха, поправяха, подрязваха и кастреха, тъмното му лице бе все обърнато към пръстта, очите му неотлъчно следяха какво прави, без да се обърнат нито веднъж нагоре към небето, към мен и дори към мама, освен ако не клекнем до него и не усетим влажната почва с коленете си, ако не опрем длани в черната земя и не погледнем към безумно ярката синева. Тогава се озърташе настрани към мама и мен, смигваше ни нежно и продължаваше отново, наведен, с лице надолу, обърнал гръб на небето.

Вечерта седяхме в механичната люлка на верандата и тя ни люлееше, духаше към нас и ни пееше. Бе лято, имаше лунна светлина, пиехме лимонада, държахме студените чаши в ръце, а татко четеше стереовестника, пъхнат в специалната шапка, която обръщаше микроскопичната страница пред увеличителното стъкло, ако мигнеш три пъти. Пушеше цигари и ми разказваше какво е било в неговото детство, когато бил момче, през 1997 г. Малко по-късно попита, както питаше винаги:

— Защо не излизаш и не играеш, Дъг?

Не отговорих. Обади се мама:

— Прави го вечер, когато те няма.

Татко ме погледна отново, след което за първи път през този ден обърна очи към небето. Мама винаги го наблюдаваше, когато хвърляше поглед нагоре. През първия ден и вечерта след връщането си рядко гледаше към небето. Помислих си как работи настървено в градината, почти забил лице в земята. На втория ден обаче поглеждаше нагоре малко повече. Мама не се боеше много от дневното небе, но страшно ѝ се искаше да угаси звездите нощем и понякога почти я виждах как посяга мислено към някакъв ключ, но така и не успява да го намери. А

на третия ден се случваше татко да остане на верандата дълго след като бяхме готови за лягане и чувах как мама го вика, почти както понякога викаше мен от улицата. И татко с въздишка включваше електрическото око на вратата. На следващия ден на закуска се случваше да погледна надолу и да видя малкото черно куфарче в краката му, докато мажеше масло върху филията си; мама тогава спеше до късно.

— Е, до скоро, Дъг — казваше той и се ръкувахме.

— След около три месеца?

— Аха.

И тръгваше пеш по улицата, без да вземе хеликоптер, такси или автобус — просто вървеше с невидимата си черна униформа, прибрана в малкото куфарче в ръката му; не искаше никой да смята, че се надува, защото е космонавт.

Около час по-късно се появяваше мама, колкото да изяде мъничко корав препечен хляб.

Но сега бе вечер, първата вечер, хубавата вечер, в която той не гледаше много-много към звездите.

— Да идем на телевизионния карнавал — казах аз.

— Идеално — съгласи се татко.

Мама ми се усмихна.

Забързахме с хеликоптер към града и поведохме татко през хиляди зрелища, само и само да задържим лицето и главата му долу при нас и да не му позволяваме да гледа никъде другаде. И докато се смеехме на смешните неща и гледахме сериозно на сериозните, аз си помислих — татко ми лети до Сатурн, Нептун и Плутон, но никога не ми носи подаръци. Бащите на другите момчета им носят от космоса парченца руда от Калисто, отломки от черен метеор или син пясък. А аз трябва да трупам колекцията си, като търгувам от останалите марсианските камъни и пясъците от Меркурий, които изпълваха стаята ми, но за които татко не казваше нито дума.

От време на време носеше по нещо на мама. Веднъж посади марсиански слънчогледи в двора, но месец след като замина и слънчогледите пораснаха, един ден мама изтича навън и ги изкорени.

Стояхме пред някаква холограма и аз, без да мисля, зададох на татко въпроса, който му задавах винаги.

— Какво е да си в космоса?

Мама ме стрелна с уплашен поглед. Късно.

Татко постоя половин минута, опитваше се да намери подходящ отговор, после сви рамене.

— Най-хубавото от най-хубавите неща в живота — каза, но се усети. — О, всъщност не е нищо особено. Рутина. Не би ти харесала.

Погледна ме с опасение.

— Но ти винаги се връщаш там.

— Навик.

— Къде ще ходиш следващия път?

— Още не съм решил. Ще си помисля.

Винаги го обмисляше. По онова време пилотите на ракети не бяха много и можеше да си избира каквото му се хареса. На третата вечер след завръщането можеше да се види как гледа нагоре и си подбира сред звездите.

— Хайде — каза мама. — Да се прибираме.

Бе още рано за прибиране. Поисках татко да си облече униформата. Не биваше да го моля — това винаги правеше мама нещастна, — но не можах да се сдържа. Продължавах да настоявам, макар че той винаги отказваше. Никога не го бях виждал с нея.

— Ох, добре — предаде се накрая той.

Чакахме в дневната, докато се качваше нагоре в пневматичната тръба. Мама ме изгледа мрачно, сякаш не можеше да повярва, че собственият ѝ син ѝ причинява това. Извърнах поглед.

— Съжалявам — измънках.

— Никак не ми помагаш — каза тя. — Ама никак.

Миг по-късно от пневматичната тръба се чу шепот.

— Ето ме и мен — тихо каза татко.

Погледнахме го.

Униформата му бе блестящо черна със сребърни копчета и сребърни ръбове до петите на черните обувки. Сякаш някой бе изрязал ръцете, краката и тялото от черна мъглявина, през която слабо мъждукат мънички звезди. Прилягаше му плътно като ръкавица по дълга тънка ръка и миришеше на прохладен въздух, метал и космос. На огън и време.

Татко стоеше, неловко усмихнат, в центъра на стаята.

— Обърни се — каза мама.

Гледаше към него, но погледът ѝ бе зареян някъде много надалеч.

Когато го нямаше, тя изобщо не говореше за него. Не говореше за нищо освен за времето, за състоянието на врата ми — не би било зле да мине кесия по него — или за това, че не може да спи през нощта. Веднъж се оплака, че светлината ѝ била прекалено силна.

— Но тази седмица няма луна — казах аз.

— От звездите е — отвърна тя.

Отидох до магазина и ѝ купих по-тъмни, по-зелени щори. Докато лежах в леглото си, чувах как ги спуска плътно до края на прозорците. Издаваха дълъг шумолящ звук.

Веднъж се опитах да окося градината.

— Не. — Мама стоеше на прага. — Прибери косачката.

И тревата си растеше по три месеца без подстригване. Татко се заемаше с нея, когато се прибираще у дома.

Не ми позволяваше да правя и каквото и да било друго, като например да поправам електрическата машина за закуска или механичния четец на книги. Запазваше всичко, сякаш за Коледа. А после виждах как татко чука и бърника, винаги усмихнат, а мама също се усмихваше щастливо над него.

Никога, никога не говореше за него, когато го нямаше. Колкото до татко, той никога не предприемаше нищо, за да се свърже с нас през милионите мили, които ни деляха.

— Ако ви се обадя, ще ми се прииска да съм с вас — каза веднъж. — И това ще ме направи нещастен.

Друг път се обърна към мен.

— Майка ти понякога се държи с мен, сякаш ме няма... сякаш съм невидим.

Бях я виждал да го прави. Гледаше просто през него, през рамото му, брадичката или ръцете му, но никога не го поглеждаше в очите. Ако го правеше, нейните очи сякаш се покриваха с перде, подобно на заспиващо животно. Казваше „да“ в подходящите моменти и се усмихваше, но винаги половин секунда по-късно от очакваното.

— За нея ме няма — каза татко.

В други дни пък тя бе тук и той бе тук за нея, двамата се държаха за ръце и обикаляха квартала или се возеха с колата, косите на мама се развяваха като на момиче зад нея, после тя изключваше всички

машинарии в кухнята и печеше невероятни сладкиши, пай и курабийки, вглеждаше се дълбоко в лицето му и усмивката ѝ бе съвсем истинска. Но в края на тези дни, когато той съществуваше за нея, тя винаги плачеше. И татко стоеше безпомощен, оглеждаше се объркано из стаята, сякаш се мъчеше да намери отговор, но така и не успяваше.

Татко се обърна бавно в униформата си.

— Пак се обърни — каза мама.

На следващата сутрин татко се втурна в къщата с цял куп билети в ръце. Розови билети за ракетата за Калифорния, сини за Мексико.

— Хайде! — каза той. — Ще си купим дрехи за еднократна употреба и ще ги изгорим, когато се изцапат. Ето, ще вземем обедната ракета до Ел Ей, в два часа ни е хеликоптерът до Санта Барбара, а в девет вземаме самолета до Енсенада и ноцуваме там!

Така отидохме в Калифорния и пътувахме ден и половина нагоре-надолу по Тихоокеанското крайбрежие, а накрая спряхме в пясъците на Малибу и си направихме кренвирши за вечеря. Татко винаги слушаше, пееше или зяпаше всички неща наоколо, хващаше се за тях, сякаш светът бе някаква бързо въртяща се центрофуга, която всеки момент може да го откъсне далеч от нас.

Последния следобед в Малибу мама се прибра в хотелската стая. Татко дълго лежа на пясъка до мен под горещото слънце. Въздъхна блажено.

— Ах, ето това е... — Очите му се притвориха; лежеше по гръб и пиеше слънцето. — Как само ти *липсва* това...

Разбира се, имаше предвид „на ракетата“. Само че никога не казваше „ракетата“, не споменаваше ракетата и нищо от нещата, които ги нямаше на ракетата. Не можеш да имаш солен вятър на ракетата, нито пък синьо небе, жълто слънце или готвеното на мама. Не можеш да разговаряш с четиринайсетгодишния си син на ракетата.

— Да го чуя — каза най-сетне той.

И аз разбрах, че ще говорим както разговаряхме винаги, по три часа без прекъсване. Цял следобед щяхме да мърморим под ленивото слънце за училището ми, за това колко високо мога да скоча и колко бързо плувам.

Татко кимаше всеки път, когато кажех нещо, усмихваше се и ме потупваше одобрително. Разговаряхме. Не ставаше дума за ракети и

космос, а за Мексико, където веднъж бяхме пътешествали с древна кола, за пеперудите, които ловяхме в зелените джунгли по обед, за това как стотици пеперуди бяха попаднали в радиатора и умираха, как пляскаха със сини и алени криле, как се гърчеха — прекрасна и тъжна гледка. Разговаряхме за такива неща вместо за онова, за което всъщност исках. И той ме слушаше. Това бе нещото, което наистина правеше, сякаш се опитваше да се изпълни с целия звук, който достигаше до него. Слушаше вятъра, океана и моя глас, винаги с будно внимание, с концентрация, която едва ли не премахваше физическите тела и задържаше единствено звуците. Затваряше очи, за да слуша. Виждах го как слуша косачката, докато косеше градината на ръка, вместо да използва дистанционното управление, виждах го как помирисва прясно окосената трева, изхвърляна на зелен фонтан зад машината.

— Дъг — каза той към пет следобед, след като взехме кърпите си и тръгнахме да се прибираме по брега. — Искам да ми обещаеш нещо.

— Какво?

— Никога не ставай космонавт.

Спрях.

— Говоря сериозно — каза той. — Защото когато си там, искаш да си тук, а когато си тук, искаш да си там. По-добре да не започваш. Не позволявай да те завладее.

— Но...

— Не знаеш какво е. Всеки път, когато съм там, си мисля — ако успея да се върна на Земята, ще остана там. И никога вече няма да летя. А ето че заминавам. И сигурно винаги ще заминавам.

— От много време ми се иска да стана космонавт — казах аз.

Той не ме чу.

— *Опитвам* се да остана. Миналата събота, когато се върнах, започнах страшно силно да се опитвам да *остана*.

Спомних си как се потеше в градината, цялото пътуване, вършенето на това-онова, слушането. И знаех, че прави това, за да убеди себе си, че морето, градчетата, земята и семейството му са единствените истински и добри неща. И в същото време знаех къде ще бъде довечера — на верандата, загледан в брилянтите на Орион.

— Обещай, че няма да станеш като мен — каза той.

Поколебах се.

— Добре — казах най-сетне.
Той стисна ръката ми.
— Добро момче.

Вечерята бе превъзходна. Мама бе шетала в кухнята с шепи канела и тесто, сред дрънкане на тенджери и тигани, и сега на масата димеше огромна пуйка с гарнитура, сос каберне, грах и тиквеник.

— Насред август? — изуми се татко.
— Няма да си бъдеш тук за Деня на благодарността.
— Аха.

Подуши. Повдигна всеки капак на всеки съд и остави ароматът да обвие изгорялото му от слънцето лице. Всеки път ахкаше. Оглеждаше стаята и ръцете си. Зяпаше картините на стената, столовете, масата, мен и мама. Прочисти гърлото си. Усетих го, че е взел решение.

— Лили?

— Да? — Мама го погледна през масата, която бе заложила като хитроумен сребърен капан, като вълшебна яма с ястия, в която съпругът ѝ най-сетне щеше да падне като праисторическо животно в асфалтов вир, да остане завинаги тук и да гледа през затворнически решетки от птичи кости. Очите ѝ проблеснаха.

— Лили — каза татко.

Давай, трескаво си помислих. Кажи го бързо. Кажи, че този път ще останеш, ще останеш завинаги и никога няма да тръгнеш пак. Кажи го!

В същия миг грохотът на прелитащ хеликоптер изпълни стаята и прозорците зазвъняха с кристален звън. Татко погледна към тях.

Сините вечерни звезди светеха в небето. На изток изгряваше червеният Марс.

Татко се вира в него цяла минута. После протегна ръка към мен, без да се обръща.

— Може ли малко грах?

— Извинете — каза мама. — Ще ида да нарежа хляб.

И изтича в кухнята.

— Има хляб на масата — обадох се.

Татко започна да се храни, без да ме поглежда.

През нощта не успях да заспя. Слязох долу в един след полунощ. Лунната светлина бе като лед върху покривите и росата блестеше като снежно поле върху тревата. Стоях на прага по пижама, усещах топлия нощен вятър и изведнъж осъзнах, че татко седи в механичната люлка на верандата и леко се люлее. Виждах отметнатия назад профил. Гледаше как звездите се въртят горе в небето. Очите му бяха като сиви кристали, с Луна във всеки.

Приблжих и седнах до него.

Известно време се люлеехме мълчаливо.

— Много ли са начините да се умре в космоса? — попитах най-сетне.

— Милиони.

— Кажы някой.

— Да те удари метеор. Въздухът да излезе от ракетата. Да те отнесе някоя комета. Сблъсък. Задушаване. Експлозия. Центробежна сила. Прекалено голямо ускорение. Прекалено малко ускорение. Горещина, студ, Слънцето Луната, звездите, планетите, астероидите, планетоидите, радиацията...

— И погребват ли те?

— Изобщо не те намират.

— Къде отиваш?

— Далеч, на милиарди мили. Летящи гробове, така им казват. Превръщаш се в метеор или планетоид и оставаш да летиш завинаги в космоса.

Замълчах.

— Едно нещо е бързо в космоса — каза след малко татко. — Смъртта. Винаги е така. Няма мотаене. Най-често дори не успяваш да го разбереш. Просто си мъртъв, и толкова.

Отидохме да си легнем.

Настъпи утрото.

Татко стоеше на прага и слушаше как жълтото канарче пее в златната си клетка.

— Е, реших — каза той. — Следващия път, когато се върна, оставам тук.

— Татко!

— Кажы го на майка ти, когато стане — каза той.

— *Сериозно* ли говориш!

Той кимна.

— Ще се видим след около три месеца.

И тръгна по улицата, понесъл униформата си скрита в куфарчето, подсвиркуваше си, гледаше високите зелени дървета, откъсваше цветчета от крайпътните храсти, хвърляше ги пред себе си и се отдалечаваше в ярките отънъци на ранната утрин...

Няколко часа след като татко замина, поговорих с мама. Искаше ми се да ѝ задам някои въпроси.

— Татко каза, че понякога се държиш, сякаш не го чуваш и не го виждаш — казах аз.

И тихо тя ми обясни всичко.

— Когато преди десет години излетя в космоса, аз си казах — мъртъв е. Или все едно мъртъв. Затова мисли за него като за мъртвец. И когато се връща три-четири пъти в годината, това изобщо не е той, а просто един приятен спомен или сън. И ако споменът или сънят престанат да се появяват, от това не боли толкова много. Затова през повечето време мисля за него като за мъртъв...

— Но в други моменти...

— В други моменти не мога да се сдържа. Приготвям сладкиши и се държа с него като с жив, а след това ме боли. Не, по-добре е да мисля, че е заминал преди десет години и че никога вече няма да го видя. Така не боли толкова.

— Нима не ти каза, че следващия път ще остане?

Тя бавно поклати глава.

— Не, той е мъртъв. Абсолютно сигурна съм.

— Ще се върне жив — казах аз.

— Преди десет години си мислех — ами ако умре на Венера? Тогава никога няма да можем да погледнем Венера. А ако умре на Марс? Появи ли се червената звезда в небето, ще ни се иска да се приберем и да заключим вратата. Или пък на Юпитер, Сатурн или Нептун? Няма да искаме да имаме нищо общо със звездите, когато тези планети са високо в небето.

— Сигурно си права — казах аз.

Съобщението пристигна на следващия ден.

Пратеникът ми го даде и го прочетох, докато стоях на верандата. Слънцето залязваше. Мама стоеше на прага зад мен и гледаше как сгъвам листа и го прибирам в джоба си.

— Мамо — казах аз.

— Не ми казвай нещо, което и без това вече знам — каза тя.

Не плака.

Е, не го уби нито Марс, нито Венера, нито пък Юпитер или Сатурн. Нямахме да мислим за него всеки път, когато някоя от планетите изгряваше на небето.

Беше различно.

Корабът му паднал към Слънцето.

А слънцето е голямо, огнено и безмилостно, винаги е в небето и не можеш да се спасиш от него.

Дълго след смъртта на татко мама спеше през деня и не излизаше навън. Закусвахме в полунощ, обядвахме в три сутринта и вечеряхме в студения здрач в шест сутринта. Гледахме денонощни програми и кина и си лягахме по изгрев слънце.

И още дълго единствените дни, когато излизахме на разходка, бяха дните, в които валеше и нямаше слънце.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.